

10. 10. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Použitelnost záznamů pořízených soukromou osobou v rámci trestního řízení

Na sklonku srpna bylo možné zaregistrovat v médiích alespoň zatímní rozuzlení případu údajného uplácení v souvislosti s činností Státního fondu životního prostředí.[1] Ve věci vynesl Obvodní soud pro Prahu 1 zprošťující rozsudek. Pro účely tohoto článku je zejména podstatný argument soudu, který nepřipustil jeden z důkazů, a to nahrávky pořízené svědkem jako soukromou osobou. Důvodem pro nepřipuštění tohoto důkazu měla být skutečnost, že pořízení nahrávky nebylo povoleno soudem, a tudíž je tento důkaz procesně nepoužitelný. S uvedeným stanoviskem soudu je podle našeho názoru možné polemizovat[2], přičemž účelem tohoto článku je poskytnout stručný nástin řešení otázky, za jakých podmínek lze v trestním řízení využít záznamy, které předložil nikoli některý z orgánů činných v trestním řízení, nýbrž soukromá osoba.

Pro řešení dané otázky je třeba poukázat na dva zákonné předpisy, a to občanský zákoník a trestní řád. Občanský zákoník ve svém ustanovení § 12 odst. 1 vymezuje pravidlo, že zvukové a obrazové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením[3]. Trestní řád v ustanovení § 89 odst. 2 uvádí, že za důkaz může sloužit vše, co může sloužit k objasnění věci. Trestní řád se přitom otázce obstarávání záznamů třetími osobami výslovně nevěnuje.

Je zřejmé, že mezi oběma předpisy existuje určitý rozpor, a tento rozpor musí tedy být odstraněn výkladem. Jak bude ukázáno dále, významný je rovněž vliv judikatury.

Obecně lze ve vztahu k pořízení a použití záznamu pořízeného třetí osobou, bez souhlasu osoby, jejíž projev je zaznamenáván, vysledovat tři přístupy.

Prvý přístup takové pořízení a zejména použití záznamu zcela odmítá[4]. Další zužuje předmětu ochrany podle ustanovení § 12 občanského zákoníku zejména teleologickým výkladem[5]. Poslední, pro trestní právo nejpodstatnější přístup, vymezuje podmínky, za kterých je takový záznam možné použít.

Za rozhodný lze v této souvislosti považovat náleží Ústavního soudu ČR ze dne 13.9.2006, sp. zn. I ÚS 191/2005. Z tohoto nálezu lze dovodit několik základních pravidel[6].

Především Ústavní soud vyslovil závěr, že k omezení základních práv a svobod může dojít v případě jejich vzájemné kolize, a to i v případě, že takové omezení není výslovně předpokládáno. Jako oporu

pro aplikaci tohoto principu slouží ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, které orgánům aplikace práva ukládá při této aplikaci šetřit podstatu a smysl základních práv.

Ústavní soud s odkazem na svoji předchozí rozhodovací praxi[7] dovodil v tomto nálezu, že základní právo na ochranu soukromí může kromě jiného být omezeno v zájmu ochrany demokratické společnosti, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných; sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány.

Z hlediska právní teorie je tedy podstatné, že Ústavní soud se ve svém rozhodnutí nesnaží uměle, nad rámec zákona, konstatovat, kdy se nejedná o zásah do osobnostní sféry dané osoby. Naopak je výslovně konstatováno, že k tomuto zásahu do práv dané osoby na ochranu soukromí dochází; tento zásah je nicméně s ohledem na potřebu ochrany jiných zájmů společnosti brán za přípustný.

Z rozhodovací praxe soudů lze poukázat na pravidlo obsažené v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2008, sp. zn. 5 Tdo 229/2008. Soud jako víceméně doplňkový argument v dané věci přijal závěr, že pro pořízení magnetofonového záznamu[8], pořízeného soukromou osobou, nelze použít pravidla obsažená v ustanovení § 88 trestního řádu[9].

Za zřejmě nejdůležitější rozhodnutí v dané otázce je třeba považovat rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3.5.2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007. Soud v tomto rozhodnutí nevyločil možnost použít záznam pořízený soukromou osobou jen proto, že tento byl pořízen bez souhlasu osoby, jejíž projev byl takto zaznamenán. Soud však zdůraznil nutnost šetřit základní práva dané osoby, zejména ochranu jejího soukromí a práva na nedotknutelnost osoby.

Věci se rovněž týká stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 2/2004 ze dne 13.5.2004, které obsahuje v podstatě totožný závěr s totožnými podmínkami pro využití takových záznamů v rámci trestního řízení.

V zásadě lze tedy konstatovat, že i otázka využití záznamu například telefonního hovoru (nikoliv odposlechu) či jiného záznamu musí v konkrétním případě podrobena testu proporcionality[10], jak naznačují výše uvedená rozhodnutí a stanoviska. Takto musí být posouzeno, zda dané opatření vůbec může sloužit k dosažení daného cíle, tedy zda využití záznamu v rámci trestního řízení může přispět k objasnění věci, jak je požadováno z hlediska ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu, dále zda je daný prostředek potřebný a zda účelu trestního řízení, jímž je výše řečená ochrana společnosti, není možné dosáhnout jiným způsobem, a v neposlední řadě zda újma, která vzniká osobě, jejíž projevy jsou zaznamenány, není ve vztahu k zamýšlenému cíli a například s ohledem na závažnost projednávané věci, nepřiměřená.

Jak však je uváděno výše, rozhodně nelze a priori vyloučit možnost připustit použití záznamu pořízeného soukromou osobou bez vědomí třetí osoby v rámci trestního řízení[11].

Je však třeba připustit, že pro posouzení přípustnosti použití takového záznamu musí být splněny relativně přísné podmínky.

Pokud jde o v současné době projednávanou kauzu, naznačenou v úvodu tohoto článku, není samozřejmě možné předvídat, jak bude o odvolání státního zástupce rozhodnuto. Nelze tedy říci, zda odvolací soud posoudí argumentaci Obvodního soudu pro Prahu 1 ohledně nepřípustnosti nahrávek jako nosnou a bude jí tedy věnovat vůbec nějakou pozornost, anebo jejím potvrzením či naopak vyvrácením podloží potvrzení, respektive změnu či zrušení prvostupňového rozsudku. Není rovněž možné detailně posoudit konkrétní okolnosti a význam pořízených nahrávek; pokud by však jediným důvodem pro jejich odmítnutí měla být právě skutečnost, že byly pořízeny toliko soukromou osobou

bez souhlasu či vědomí třetí osoby, nemohli bychom se s takovým názorem soudu ztotožnit. Domníváme se přitom, že není dán dostatečný důvod přehodnocovat dosavadní praxi a nově se přiklonit k názoru o absolutní nepoužitelnosti takových záznamů v trestním řízení, když mohou být často jediným či důležitým důkazním prostředkem pro prokázání viny, ale zejména také nevinu konkrétních osob.

Mgr. Jan Lipavský,
advokát

JUDr. Petr Kučera, Ph.D.,
advokát

[Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2
Fax: +420 495 512 838
e-mail: pps@ppsadvokati.cz

-
- [1] Stručný popis rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 viz například >>> [zde](#).
[2] Ostatně státní zástupce se proti rozsudku na místě odvolal a výslovně svůj nesouhlas s představeným názorem uvedl. Věc tedy bude dále řešena před odvolacím soudem.
[3] Jelikož toto není hlavním předmětem článku, jen stručně odkážeme, že tato úprava je rozvedením ústavněprávního rámce ochrany lidských práv, zejména práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 Listiny základních práv a svobod, ochrany lidské důstojnosti a dobré pověsti podle čl. 10 Listiny, ochrany listovního a jiného tajemství podle čl. 13 Listiny, a rovněž mezinárodního rámce ochrany lidských práv, jak obdobně vyplývá například z čl. 8. Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

[4] Tento závěr se týká zejména rozhodování v civilních věcech, což však není předmětem tohoto článku. Jen na okraj lze rovněž připomenout, že civilněprávní judikatura rovněž zvláště posuzuje otázku samotného porřízení záznamu na straně jedné a jeho použití v rámci soudního řízení na straně druhé.

[5] Například Ústavní soud ČR ve svém usnesení ze dne 18.2.2012, sp. zn. I. ÚS 28/04 dovedl, že v případě telefonického rozhovoru služebního charakteru v rámci tzv. pohotovosti, když účastník byl srozuměn s tím, že tyto rozhovory bývají nahrávány, nedošlo k zásahu do práv účastníka. Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku 11.5.2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004 dovedl, že hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů osobní povahy. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2005, sp. zn. 30 Cdo 52/2005 dále plyne, že v současné době musí osoba být s ohledem na technický rozvoj srozuměna s tím, že její telefonický hovor může být s ohledem na funkce mobilních telefonů zpřístupněn třetí osobě nebo nahráván.

[6] Jen ve stručnosti lze připomenout, že se jednalo o civilní věc, a Ústavní soud konstatoval výše naznačený rozpor, kdy na jednu stranu je možné záznam bez souhlasu dané osoby pořídit, nikoli však dále použít v civilním řízení. Proto se Ústavní soud přiklonil k závěru, že v dané věci nebylo možné záznam použít.

[7] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22.1.2001, sp. zn. II ÚS 502/2000

[8] Soudy však ve svých rozhodnutích důsledně rozlišují odposlech telefonního hovoru na straně jedné a magnetofonový záznam na straně druhé.

[9] Na druhou stranu by však s ohledem na dále uvedené nebylo případné dovozovat automaticky přípustnost jakéhokoli záznamu pouze s poukazem na ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu.

[10] Jak je obecně požadováno při odůvodnění zásahu do některého ze základních práv.

[11] Jak je patrné například z rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 459/2007, Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného, který se domáhal vyslovení nepřipustnosti použití takového důkazu.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)